

<sup>23</sup> Sed si quis perinaciter contendat, ex hac cessione posse consequi emptorem actionem hypothecariam, ut se tueatur adversus evincere volentes rem emptam, aut si cada a possessione ad recuperandam rem emptam a quolibet possessore, & in hoc nullum incommodum cerni; contra est, quia res est inaudita, & si ne exemplo, cedi actionem, & limitari, aut circumcidere naturam illius, & efficaciam. At actio prioris creditoris efficax est ad recuperandum debitum integre. Ergo cessa huic emptori, habebit eadem efficaciam, & non solam vim exceptionis, aut retentionis, quam etiam sine cessione posset emptor habere, ut in d. l. penult. C. de iis qui in prior. cred. loc. succed.

<sup>24</sup> Octavus casus est, cum agitur de credito anni redditus, seu census, in quo sunt speciales difficultates circa subrogationem alicujus in locum creditoris antiquioris. Quia in re: Primo certum est, creditorem anni redditus posse cedere omne jus suum, & ipsum censem, seu redditum annum, cui voluerit, illumque vendere, sive sit correus, fidejussor, possessor alicuius hypothecae, sive extraneus, non extinguendo, sed transferendo suum jus, & quemlibet constitueri in suo loco, & prioritate respectu aliorum creditorum debitoris praedicti redditus, facta cessione, sicut posset vendere quamlibet rem suam corporalem, cui voluerit, quia in rebus suis quilibet est moderator, & arbitrarius mandator. Atque hoc modo cessionarius subintrabit in locum, & jura praedicti creditoris in omnibus, per omnia, ut obseruat Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 1. q. 6. n. 48. & 2. onus seqq. Felic. de censib. to. 1. lib. 3. c. 2. n. 18. Avendanus de censib. 6. 34. ex n. 1. & deducitur ex dictis a nobis sup. n. 2.

<sup>25</sup> Secundo certum est, correos, fidejussores, & tertios possessores hypothecarum, immo & credidores posteriores posse compellere creditorem anni redditus antiquiorem, soluta forte cum redditibus decursis, vel si solutionem renuerit, deposita, & consignata, ad faciendam cessi onem in favorem solventis, seu potius ementis predi & cum nomen, seu jus anni redditus, ut prosequitur Felicianus de censib. tom. 1. lib. 3. c. 2. n. 17. & tom. 2. lib. 3. c. 2. ex n. 11. latissime Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 2. q. 16. ex n. 11. & 53. Avendanus de censib. c. 100. per totum, Giurba dec. 87. n. 20. & 21. Cencius de censib. par. 2. cap. 2. q. 2. art. 5. ex n. 1. facit Mangil. evicti. q. 22. ex n. 26. & est juxta dicta supra num. 5. & 6.

<sup>26</sup> Tertio certum est, extraneum posse solvere pro debitor, non solum redditus decursus debitos, sed etiam capitale, & sortem, ad effectum dissolvendi obligationem, & redimendum, seu retrovendum censem, liberandoque fidejussores, correos, & hypothecas ab onere census, argumento, l. solvendo cum similibus, ff. de neg. & corum, qua diximus supr. n. 7. Nam quamvis possessor principalis, seu capitale census non debatur simpliciter, est quodammodo debita, & est radix, & fons perennis obligationis reddituum, & viger eadem ratio favoris in ea tollenda, & liberando debitorum ad illa, correos, fidejussores, & hypothecas, que viger in debito simplici tollendo, & liberando debitor ab obligatione aquila, immo major, quemadmodum huc obligatio est gravior, & damnosior. Notar. Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 1. q. 6. n. 6. Felicianus de censib. tom. 1. libr. 4. cap. unic. n. 11. Avendan. de censib. cap. 106. n. 6.

<sup>27</sup> Quartu certum est, istum extraneum, qui neque sit correus, nec fidejussor, nec possessor hypothecarum, neque posterior creditor, non posse compellere creditoris anni redditus ad cedendum sibi jura sua, sed solum ad patientiam redemptionem, & dissolutionem, extinctionemque redditus, juxta obligationem sui contractus, ut diximus supra de credito debiti simplicis. Ratio est, quia quamvis creditor non possit recusare liberationem debitoris, cum illi solvit suum debitum a quoconque, posset tamen recusare cessionem suorum iurium, & sui crediti, quia quemadmodum nemo cogit ut vendere res corporates, l. invitum 11. C. de contrah. emp. l. nec emere 16. C. de jur. delib. ita neque vendere, aut cedere nomen, quod est jus incorporale. Ita sententia Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 2. q. 16. n. 7. Avendan. de censib. c. 106. n. 6. Felicianus de censib. to. 1. lib. 4. c. unic. n. 11. versic. Verum dubitationem, Giurba dec. 87. n. 6. qui multos allegat, Mastrillus ad Petrum de Gregorio de censib. ad q. 5. n. 301. Rovius in pragm. 1.

de censib. n. 3. Recte tamen notat Gasp. Roderic. ubi sup. n. 9. hunc extraneum, qui pecunia sua liberavit debitorum census, habere contra ipsam actionem negotiorum gestorum, non tamen ad totam sumnum simul recuperandam, sed dumtaxat particulatum, & commodis intervallis, ita ut ea gestio non oneret debitorum, sed potius illam competenter relevet, juxta l. sed an ultro 10. §. 1. ff. de neg. ges.

Quinto certum est, debitorem anni redditus soluta forte principali creditori cum redditibus decursis posse compellere illum ad se liberandum, liberandoque correos, fidejussores, & hypothecas. Nam de hac ipsa liberatione facta est conventione in ipso contractu.

Notar. Felicianus de censib. tom. 1. lib. 4. cap. unic. n. 11. Gasp. Roderic. de annis reddit. lib. 1. q. 6. n. 44. & lib. 2. q. 1. ex n. 3. Avendan. de censib. c. 101. ex n. 1. & c. 106. ex princ. Molina de justit. tract. 2. to. 3. disp. 391. n. 5. ad clausulam nonam, Pollerius in praxi censuali, ad verb. instrumento gratiae pro consimili pretio ex n. 1. Virginius de Bocatiis de censib. 3. p. n. 2. 9. 12. 14. & alii. Sed debitor solvens non potest compellere creditorem ad cedendum jura sua, & ipsum annum redditum inextinguit, immo neque creditor, quamvis vellet, id posset facere. Ratio est, quia debitori non sit cesso. l. nulla 5. C. de solut. Thusc. litt. C. concil. 107. ex n. 1. Negliguntur de pign. 5. par. membr. 3. 1. par. n. 43. Hector Capyc. Latro dec. 16. ex n. 16. & dixi sup. n. 11. Cum cedula solutione ejus quod debetur, omnis tollatur obligatio, Inst. quib. mod. toll. oblig. in princ. ex consequenti tollitur actio, & nihil remaneat, quod cedi possit. Deinde ex alio etiam capite ista cesso non potest fieri debitori, quia si actio contra ipsam ipsi cedat edetur, actio, & passio concurrent in eodem subiecto, & idem sibi ipsi deberet, quod est impossibile, l. quis pro eo 56. §. item filius, l. Uranus 72. ff. de fidejussorib. l. Stichus 95. §. additio, ff. solut. l. debitor 7. C. de pact. c. ult. de inst. Ludovitus dec. 195. ex n. 6. Rot. 182. n. 1. & 2. inter eas quas refert Cencius post tract. de censib. Sessi dec. 46. ex n. 26. Loslaus de jur. universit. par. 1. o. 1. ex n. 36. M. censu in l. cum secundum 3. n. 13. C. de fideicommiss. Barbola in l. que doris 34. ante n. 1. ff. solut. matrim. Joannes Solorzanus de Jure Indian. lib. 2. o. 2. n. 6. Ideo cum cesso sit debitor a creditore, effectus est, ut debitor remaneat liberatus, Baldus in l. n. 41. Salycket. n. 27. C. de alt. & oblig. Alexan. in l. Senatus 41. §. qui ab hostib. n. 5. & 6. J. n. 2. per test. ibi. ff. de legat. 1. idem Alexand. cors. 107. viii. testament. n. 2. lib. 7. Thalucus litt. C. concil. 205. n. 22. Caffanate conf. 10. n. 76. Guzman de exactionib. q. 35. n. 100.

Sexto, cum debitor datur pecunia ab aliquo extraneo, ut ipse solvat creditori anteriori, faciatque cedi in favorem dantis pecuniam actiones creditoris, dubitatur, an iste novus creditor pecuniam dans debitori ad solvendum possit constitui in loco, & prioritate prioris creditoris?

Et distinguendum est, nam iste contractus potest fieri diversis modis. Primo, ita ut fiat inter extraneum datus pecuniam, & debitorum pecuniam recipientem, sine interventione creditoris antiqui, cui pecunia solvenda est, cum pactis tamen traditis a Glossa in d. l. A. risco, ff. quares pign. oblig. poss. & in l. I. C. de iis qui in prior. cred. loc. succed. de quibus actum est sup. n. 12. Et si hoc modo conveniat creditor novus dans pecuniam debitori, & ipse debitor, & re vera pecunia data perveniat ad creditem, eadem hypotheca, que est apud creditorum anteriorum, & actiones illius transfundantur, & transferuntur in secundum creditorem, vel extraneum dantis pecuniam huic debitori, ut solvat creditori census anteriori, ministerio legis, ut in debito simplici cum comuni Doctorum sententia diximus d. n. 12. & n. 9. Et sic secundus creditor, vel extraneus hoc modo adeptus iura creditoris anterioris, in ejus locum subrogatur, & manet cum iisdem iuribus, & eorum antiquitate, & loco inter alios credidores ejusdem debitorum, poteritque exigere a debito redditus decurrentes, ut poterat primus, & anterior creditor, ut notar. Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 2. q. 16. n. 50. & 53.

Secondo, si creditor secundus nolit cum intervenienti debitoris, & dando illi pecuniam solvere primo creditori, sed per se ipsum illi solvat, eodem modo consequetur illius actiones, & subrogabitur in ejus locum, confirmans suum

sum posterius creditum, ut diximus de secundo creditore simplici sup. n. 11. 3.

<sup>31</sup> Duo tamen hic occurunt summopere advertenda. Primum est, cum Doctores tractant de hac subrogatione, & successione in locum prioris creditoris, juxta doctrinam Jurisconsultorum, solum dicere transferri actiones prioris creditoris in extraneum, vel secundum creditorum. Ex quo consequens erat in isto casu a primo censorie sic dimisso, solum transferri actiones quas habet, non vero jus ipsum anni redditus, quod differt ab actionibus, quemadmodum servitores differunt ab actionibus. Etenim actio est jus persequendi in iudicio, quod sibi debetur, Institutio de actionibus, in principio; census vero est jus exigendi redditus annuus ex fundo aliquo, acquisitum aliquo titulo emporis, aut qualibet alio. Quod jus non est in ordine ad judicia, sed est jus incorporale, extrajudiciale, ex actionem recipiens, resiliens ex contractu census simile ususficiui, tractat eleganter Federicus Martini de iure census c. 1. ex n. 23. Dominicus Soto de iur. & jur. lib. 6. q. 5. art. 1. §. quæstio presens, Medina de iur. tr. 2. to. 2. dispu. 382. n. 3. Medina C. de rebus per usum am. acquisit. q. 12. his tamen non absuntibus, & §. superest ad rationes, Menochius de presumpt. lib. 3. presump. 107. ex n. 1. Covarr. libr. 3. variar. c. 7. n. 2. versic. Secundo hos annos, & versic. Tertio eadens. Ita videtur, etiam transferantur actiones a primo creditore, non transferunt proprieatis census, quemadmodum etiam transferatur, & cedatur rei vendicatio, non tamen transferat dominium, ut sentit Dymus in cap. pro possesso 36. ex n. 18. derig. jur. in 6. quem sequunt sunt Bart. in l. certi, & indubitate juris 8. de hered. vel alt. vend. Bald. in l. per diversas 23. ex n. 25. Salycetus ex a. 28. Cod. mandati, Tusculus littera C. concil. 205. n. 17. Et quazam sint actiones, quibus in iudicio agitur ad censem, tractat melius omnibus Federicus Martini de iure census c. 9. Ille tamen, qui acquirit a creditore per hanc legalem successionem actiones ad censem, poterit agere, ut sibi cedatur, & in eum transferat jus anni redditus. Nisi probabilius videatur, transferri quoque cum actionibus proprietatem ipsam anni redditus a primo creditore, qui recepit pecuniam fortis principalis; quasi per eam receptionem consenserit eidem translationi, qui conseruus aequivalent cessioni, ut diximus sup. n. 10. Cogita, quia hæc apud nullum vidi considerata.

<sup>32</sup> Secundum est, hoc eodem casu, cum proprietatis census, & actiones translatæ a creditore primo in creditorem secundum solventem primo, vel extraneum dantis pecuniam ad illi solvendum, sint ipsa eadem, querantur apud creditorem prium inextincta, & ministerio legis transfusa, remanent quoque subjecta obligationibus, & hypothecis contractis, dum erant apud prium creditorem ante translationem, & obnoxia creditoribus illius priui creditoris olim domini predicti censem, si quos haberet, ut notar. Mastrillus ad Petrum Gregorium de censib. q. 5. n. 14. & Giurba dec. 87. n. 7. Et iste effectus oritur ex identitate actionis ministerio legis qualitat, quam eleamdem, sentire Doctores communite, diximus sup. u. 17.

Est & alia utilitas orta ex hac identitate census hoc modo translati, nam si census sit constitutus cum alieno super bonis feudalibus majoratus, vel universitatis, iste secundus creditor, in quem prius ille census translatus est, non indigebit novo alieno, quo plane indigere, si census translatus est diversus ab illo priore. Tractat, & notar. Molina de primis. lib. 1. cap. 10. ex n. 27. Marinus Freccia de subfed. lib. 2. in tractatu de alienis. §. 32. quæst. n. 2. versic. Nec obstant textus, & iuris, Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 2. d. q. 16. ex n. 5. Peregr. de fideicom. art. 40. n. 31.

<sup>33</sup> Tertio potest fieri iste contractus, ita ut ad preces debitoris solventis creditor anterior cedat jus anni redditus, quod habet contra debitorum, huic extraneo, qui dedit pecuniam, ut solveretur creditori redditus. Quod si creditor redditus velit illum cedere, redditum non extinguit, sed translatum modo, quo creditor, qui vendit nomen, l. se nonen 4. l. empior 6. l. zemina 17. ff. de bated. vel alt. vend. & quo debitor fidejussori solventi cedit, l. Modestinus 76. ff. de solut. l. um. alio 1. C. de fidejussorib. l. fidejussorib. 17. l. cum ip. 36. ff. cod. tit. & per consequens debitori census nulla contingit liberatio, sed mutat creditorem, nam locoprimi

habet secundum, cui cessa sunt actiones primi non extincta. Hoc autem potest facere creditor primus sponte sua, & voluntarie, ut diximus sup. n. 1. & n. 23.

<sup>34</sup> sed nullo jure potest compelli ad cedendum suum jus, & vendendum praedictum censem; immo poterit dicere, volo exinguere, & resolvere census, non cedere, ut diximus sup. n. 26. & n. 4.

Quarto potest fieri, ita ut debitor accepta pecunia

<sup>35</sup>

solvit creditori census sortem cum tertius decursus, &

se omnino liberet, correos, fidejussores, & hypothecas a primo contractu, & creditore census, facta redempione, seu retrovenditione; cum isto vero novo creditore, qui pecuniam illi ad solvendum dedit, faciat novum contractum census. Hoc casu, neque antiquitus creditor habebit jus, quod cedere possit, cum omnia sint extinta; ac per consequens, neque novus creditor consequi poterit antiquitatem antiqui introitus, seu census, sed eam habebit ex tempore sui novi contractus. Notar. Felicianus de censib. to. 1. lib. 3. cap. 2. q. 19. Rodericus de annis reddit. lib. 2. q. 16. n. 42. Antonius de Amato. variarum resolut. lib. 1. resol. 7. n. 32. & 38. Cencius de censib. par. 2. cap. 2. q. 2. art. 5. ex num. 14. Consonat Molina de primogen. lib. 1. 6. 10. num. 27. versic. Si vero.

Quinto potest fieri iste contractus intervenientibus

<sup>36</sup>

tribus personis, videlicet debitor redditus, qui cedat extraneo jus luendi redditum, quod ex ipso contractu

redditus acquisivit, & extraneus, qui exercens jus

luendi censem a debitor, & solvens pecuniam, vel

offerens, & deponens, vult redimere, seu retrovendere

census possum a creditore primo, & in eius locum

subrogari; & creditor ipse redditus, qui faciat retro-

venditionem ipsius, & cessionem in favorem extranei

omnium suorum iurium, & transferat in ipsum omnes

suis actiones translative, non extinctive, liberante debitorum. Cujus contractus sit mentio apud

Rotar. novissimam diversorum dec. 293. in princ. par. 4.

& Hectorem Capycum Latro, Regium Confiliarium,

doctissimum virum, & omnibus numeris absolutum,

dec. 16. ex num. 4.

Huic mirabili contractui antiquis omnino ignoto,

sed apud Neapolitanos usitissimo (credo sive inven-

tum hujus Regni) non minus mirabiles effectus atti-

buntur; vere utilissimi, si essent possibles. Primus

est, ut facta translatione redditus, per jus luendi ex-

tingatur primus ille redditus, seu census, & ex cor-

sequenti omnes hypothecæ supra ipso fundata, l. res

disfracta 3. l. scut. 8. in princ. ff. quib. mod. pign. vel hypothec.

sol. l. ex veligali 31. ff. de pignorib. & per consequens

creditoris primi censoris, seu creditoris, non poter-

unt molestatum istum secundum censorum, in quem

per jus luendi translatus est primus census, obligato

deinde debitor, quasi possidet aliquid pertinens ad

primum creditorem, quia quidquid ad illum pertinet,

## Disput. Jur. de Judicis Tit. III.

vim iurum, quæ ceduntur. Apud debitorem autem cedentem jus luendi haberet vim, ut possit compellere creditorem ad redimendum annum introitum, non translativo, quia ut diximus *sup. n. 17.* non potest census transferri in debitorem, sed extinctive, ut possit cogere creditorem ad liberandum ipsum debitorem, correos, fidejussores, & hypothecas, soluta forte principali cum redditibus. Eodem prorsus modo, quo contingit in iustione pignoris dati pro simplici debito; nam si debitum illud luar, vel alius pro eo solvens creditori, habebit debitum actionem pignoriam contra creditorem ad recuperandum pignus liberum a nexus pignoris contracti. Lutio enim idem est quod solvicio, apud Calvinum in Lexicon, verbo *Lutio*, ubi notates Pratejo, pro verbo *Lutio*, reperitur apud Jurisconsultos quandoque verbum *Solutio*, & sic lutio pignoris est dissolutio obligationis pignoris, & liberatio. Ergo cum ius luendi seu liberandi ceditur, eamdem vim debet habere apud cessionarium, quam habebat apud debitorem cedentem, ut qui exercet ius tuendi a debitore censem, & ejus nonem solvit, seu luit, extinguat primum censem, liberet debitorem, correos, fidejussores, & hypothecas, Giurba *det. 87. n. 3.* Bohgiornus in fragmentis ad Bulam Nicolai V. de censib. n. 9. Mastrillus ad Petrum Gregorium de censib. q. 5. n. 146. Amato *lib. 1. resol. variarum resol. 7. n. 36. ex versic. Pro contraria, Auct. Amatus confil. 10. n. 15. versic. 5. & dico supra dictio. 27. In summa ius luendi ideo inventum est, ut extinguendo primum redditum, extinguat quoque, & resolvat hypothecas, quibus ille subsciebat, reddatque novum possessorum redditus liberum, & immunem, indemnamque a molestia creditorum possessoris antiqui redditus.*

Huius effectui plane repugnat secundus effectus attributus eidem contractui, videlicet successio in iura, & actiones primi creditoris cedentis, & ex consequenti in ejus prioritate. Etenim cum per ius luendi transferatur censem, nulla cesso esse potest, & ex consequenti nella successio in ius primi creditoris, quod ratione juris luendi extinguitur, & sponit, resolvunturque quinque actiones veteres, & solum remanent ex novo contractu nova iura, & actiones, in quibus nullum ius habent credito primi possessoris. Et quemadmodum in uno & eodem subiecto sunt incompatibilis vita, & mors; sic est impossibilis resolutio, & extinctione iurius, & actionis, & ejusdem cesso, & conservatio. Quare si rigor juris servandus esset, plane diceremus, contractum in quo simili duo ista pacta cessionis, & translationis per ius luendi inventarentur, esse nullum, & invalidum, utpote continentem incompatibilias, & repugnantias, *I. ubi repugnantia 149. ff. de regulis juris.* Sed temperando rigorem, ut actus magis valeat, quam pereat (quod semper procurari debet, ut notat ibi De cius. 4. Cagnolius n. 4. Castillo *quodam controvers. lib. 3. e. 10. ex p. 19.*) servabimus doctrinam gravissimum Doctorum, qui dicunt, quoties unicō tempore tractatur de solutione, & cessionis impetracione, constare solutionem factam esse animo eximendi reum a iudicio primi creditoris, non autem animo tollenda obligationis, & eradicandi substantiam debiti, seu illud extinguendū, & resolvendū. Ita docuit Baldus in *I. t. n. 3. Salycetus n. 4. & n. 5. in fin. versic. Oppone, C. de etiis. & oblig.* ubi ait, quod pacem praevaleat solutioni, & facit illam intelligi secundum se, & non contra; quia si contra intelligeretur, tunc paēcum in totum vitaretur, Paules in *I. Modestinus 76. n. 1. Imola n. 4. ff. de solutionib. Albericus in leg. Papianus 28. ff. mandat. Ponte conf. 6. n. 6. & 7. lib. 1. Castellan confil. n. 101. & 102. cum legg. & conf. 11. ex n. 19.* Et sic judicavit Sacrum Consilium, me interveniente, in causa Egregii Consiliorum Andreae Marchesii, amici nostri praestantis viri, ingenio, doctrina, & humanitate, cum illustri Marchionis Cervinaria, referente non minus singulari viro, ingenio, doctrina, & integritate charissimo mihi D. Flaminio Constantio die 8. Iuli anni 1634. Actuatio Figliola, quam retulit Conf. Hector Capyc. Latro d. dec. 16. In qua in contractu, de quo agebatur, intervenienter ista duo pacta, cessionis iurius luendi, & cessionis actionum. Nihilominus judicatum est, primas actiones non esse extintas, sed translatas in dictum Dominum Andream Marchesium, esse illum creditorem ex tempore primi contractus cessi, actionumque ex illo quæsitatum.

Ex quo plane fit, cessionem juris luendi esse omnino 40 iniudicabilem, & supervacuum, & sine effectu, cum conjungitur cum pacto cessionis facienda a primo creditore. Nam si primæ actiones, & primavum ius census conservatur in suo esse illud, & inextinctum, ius luendi nihil operatur. Atque si creditor sponz sua, sine ullo iure luendi cedit iura sua solventi, ex cessione consequetur cessionarius idem ipsum ius, quod consequitur cesso iure luendi, sine ullo prorsus discrimine, quia ex cessione census habet primum illud ius illud, quod in iustione pignoris dati pro simplici debito; nam si debitum illud luar, vel alius pro eo solvens creditori, habebit debitum actionem pignoriam contra creditorem ad recuperandum pignus liberum a nexus pignoris contracti. Lutio enim idem est quod solvicio, apud Calvinum in Lexicon, verbo *Lutio*, ubi notates Pratejo, pro verbo *Lutio*, reperitur apud Jurisconsultos quandoque verbum *Solutio*, & sic lutio pignoris est dissolutio obligationis pignoris, & liberatio. Ergo cum ius luendi seu liberandi ceditur, eamdem vim debet habere apud cessionarium, quam habebat apud debitorem cedentem, ut qui exercet ius tuendi a debitore censem, & ejus nonem solvit, seu luit, extinguat primum censem, liberet debitorem, correos, fidejussores, & hypothecas, Giurba *det. 87. n. 3.* Bohgiornus in fragmentis ad Bulam Nicolai V. de censib. n. 9. Mastrillus ad Petrum Gregorium de censib. q. 5. n. 146. Amato *lib. 1. resol. variarum resol. 7. n. 36. ex versic. Pro contraria, Auct. Amatus confil. 10. n. 15. versic. 5. & dico supra dictio. 27. In summa ius luendi ideo inventum est, ut extinguendo primum redditum, extinguat quoque, & resolvat hypothecas, quibus ille subsciebat, reddatque novum possessorum redditus liberum, & immunem, indemnamque a molestia creditorum possessoris antiqui redditus.*

Illud tamen fateamur, necesse est, illas actiones, & ius ipsum census inextinctum, quod per cessionem transfertur a primo creditore in novum possessorum, remaneat obnoxium, & subjectum hypothecis, & obligationibus contractis ab antiquo possesso, & obligationum eius creditoribus. Quemadmodum cum sit vendita fundi, domus, aut alterius possessionis, transfit in novum dominum cum obligationibus contractis apud antiquum dominum, quia res obligata transfit ad quemcumque cum suo onere, & obligatio realis transfit cum re ad quemcumque possesso, *I. alienatio 67. ff. de contrah. empt. I. via 23. S. sefundus, ff. de servit. ruficor. I. ultima, §. Lucius ff. de donat. I. traditio 20. §. quoties, ff. de acquir. rer. domin. I. predicti 36. ff. de jure fisci, cap. ex litteris 5. & ibi gloss. ultim. de pignorib. I. 53. tit. 6. par. 1. Merlinus decis. Lucensis 19. n. 1.*

Neque hic locum habet vana excogitatio, & inanis 42 fabrilis quorundam, qui dicunt, primum creditorem, si secludamus ius luendi censem, non posse compelli cedere censem, quamvis illi offeratur ab extraneo pretium censem, cum redditibus decursis; sed cum plurimum posse compelli ad patientiam redemptiōnem, seu extinctionem censem. Ex iure vero iurius luendi acquistus ab extraneo, consequi extrancum ius, ut possit compellere creditorem censem ad retrovendendum, quemadmodum posset illum compellere ipse venditor, seu debitum censem. Et rursus cum ex iure luendi oriat, ut possit extraneus compellere creditorem et retrovendendum. Succedit doctrina celebris Bartoli in *I. in diem 9. n. 2. ff. de aqu. pluv. arcend. quani commemoravimus, & approbavimus sup. disp. 23. n. 29. & 30.* ut cum translatio rei in aliud est necessaria ob contractum antecedentem, omnes hypothecas medio tempore contracta recidantur, & resolvantur, quoniam resoluto iure datus, resolutus ius accipientis, *I. lex veligali 31. ff. de pignoribus.*

Ioannis est, inquam, hæc consideratio, & sine fundamento, quia, ut supra diximus, ius luendi a debitore censem, non potest tribuere extraneo ius ad compellendum creditorem, ut cessionem faciat. Etenim quod non operatur ius luendi apud ipsum debitorem primo acquirenter, non poterit operari apud cessionarium. Debitor autem non potest vi iurius luendi compellere creditorem ad cedendum, sed solum ad extinguendum censem, & resolvendum omne ius acquistum ex primo contractu, eo quod coactus censem ex natura sua est resolvibilis, & extinguibilis, etiam non posset alii cedi, neque in aliud transferri. Demus enim, appositum esse pactum in prima censem constitutione, ut non possit alteri cedi, neque in aliud transferri a primo creditore; profecto iste censem sit tam redimibilis, & subiectus iuri luendi, quam sunt omnes censem transmissibles, & censibiles quibuslibet extraneis. Nam ius luendi, seu redimendi naturale contractui censem redimibilis, non datur respectu extraneorum, sed ipsum debitorem, aut eius qui eius nomine solvit, & redimat. Quapropter si extraneus utatur iure luendi, non alio fine, aut ad alium effectum poterit uti, quam ad extinguendum, & resolvendum primum contractum, liberandumque debitorem, correos, fidejussores, & hypothecas, ut possit debitorem ipse, ad quem effectum non egit ius luendi; nam posset etiam sine illo debitorem etiam invitum soluta forte capitali cum tertiiis liberare, ut diximus *sup. n. 7. & n. 25.* Ex quo rursus probatur, & convincitur inutilis cesso iurius luendi, cum neque ad liberandum debitorem necessaria sit, neque ad compellendum creditorem, ut cedit.

Retrovenditio autem nomen, quod totam hanc 44 tem intutibidavit, sciendum est, esse equivocum, & habere diversa significata. Nam iuxta communem & vulgarem significationem significat secundam venditionem

## Disputatio XXXV.

rei prius venditæ; & sic presupponit rem, quæ pri-  
mum transferatur a venditore in emptorem, & post  
redate ab emptore ad venditorem, ut si vendatur do-  
mus cum pacto de retrovendendo, eadem domus, quæ  
transfertur in emptorem, restituir venditori utenti  
pacto de retrovendendo. Similiter si census jam constitu-  
tus vendoretur alicui cum pacto de retrovendendo, idem  
census, qui fuit apud venditorem, & illud idem  
ius restitueretur ab emptore virtute pacti de retroven-  
dendo, & sine ulla resolutione, aut extinctione trans-  
ferretur, & transferretur ab uno in aliud. Longe diver-  
sam significationem habet retrovenditio, quam dicimus  
in contractu census redimibilis, non enim si-  
gnificatur, per illam esse rem aliquam, quæ vendatur,  
& possit transire ab emptore ad venditorem, & illi  
restituiri, sed constitui quoddam ius extinguibile, & re-  
solubile per retrovenditionem, & quod simulatque re-  
trovendatur, resolvatur, & desinet esse: redemptio igi-  
tur, seu retrovenditio census natura sua habet, ut ex-  
tinguat & resolvatur census, peritum itaque ius illud,  
quod per primum contractum constitutionis acquirit,  
ut notat Gasp. Roder. de annis reddit. lib. 2. q. 1. n. 3.  
Federic. Martini de iure censum c. 8. ex n. 35. Felician. de  
censib. to. 1. lib. 3. c. 2. n. 19. Avendan. de censib. c. 1. 102. ex  
n. 1. Mastrill. ad Petrum Greg. de censib. q. 5. n. 144. Ca-  
mill. de Medicis conf. 165. n. 37. Pactumque redemptio-  
nis appositum in contractu census, non aliud est, quam  
pactum resolucionis, & extinctionis, ex quo census  
manet resolvibilis, & extinguibilis, & redimibilis, seu  
temporalis, ad differentiam census emphyteutici perpe-  
tori, & irredimibilis; non tamen habet census ex eo pa-  
cto, ut sit transferibilis, & cessibilis: aliud enim est:  
census posse redimi, aliud posse cedi, cum census em-  
phyteuticus cedi possit, seu vendi, redimi non possit.  
Idque plane indicant verba ipsa Extravagantia 1. de em-  
pione, & venditione, ibi: *Et semper in ipsi contractu*  
*(scilicet censum) expresse ipsi venditoribus data sunt*  
*facultas, arque gratia, quod ipsum annum censem in to-*  
*to, vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab*  
*ipsis emptoribus receperunt, quandounque vellent libere,*  
*absque aliquam requisitione, contradictione, vel offensa-*  
*possent extinguere, & redimere, ac se ab ipsius censu so-*  
*lutione ex uno paenitius liberare.* Ecce redemptio, extinc-  
tio, aut liberatio, idem sunt. Et redemptio non est  
accienda, quasi sit rursus emptio, ut in *I. quoties 9.*  
*S. servus, ff. de hered. inst.* sed ut dicitur, redimi quem ab  
hostiis, pro libertari, & libertatem consequi.

Verbum igitur, *Retrovenditio*, quo uirat extra-  
neus cessionarius juris luendi, dum illi ceditur censem  
a primo censore pro pecunia illi soluta, sumitur  
improprie, & abusive. Illa enim non est redemptio  
census, aut retrovenditio, sed est proprie venditio per  
omnia similis illi, per quam primus ille dominus cen-  
sus, sine ullo iure luendi, aut consuebit debitoris, cen-  
sus vendoretur eisdem tertii ementi. Cum enim habe-  
mus effectum, qui correspondet venditioni, non de-  
bemus stare verbi, sed effectui, *Rubr. & toto tit. C. plus*  
*valere quod agitur, & ad judicandum de qualitate con-*  
*tractus, non consideratur sonus verborum, sed effec-*  
*tus rei; quia potius verba deseruntur natura contra-*  
*citus, quam natura verbis, I. sed si possessori I. & item si*  
*juravero, ff. de iure juran. Ideo recte dixit Cicero in orat.*  
*12. pro Aulo Cetina. 53. Volumas si tacitis verbis inel-*  
*ligi posset, verbis omnino non meremur, quia non potest,*  
*verba reperta sunt, non que impedirent, sed que indica-*  
*rent voluntatem. Facit elegantius in I. Labeo 7. id Tu-*  
*ber. ff. de suppellecite legat. juncto §. precedenti, ibi: Non*  
*enim ex opinionibus singularium, sed ex communis uerbi nomi-*  
*nin quis exaudiiri debere. At in casu proposito volun-*  
*tatis census, & effectus est venditionis, non retrovenditionis. Er-*  
*go illud verbum, *Revvenditio*, non debet haberi in con-*  
*sideratione, Parisius conf. 20. n. 62. & conf. 78. n. 10. vol.*  
*1. & quando contrahentes dicunt, facere se contractum*  
*restitutionis, si effectus est venditionis, judicabitur*  
*facta venditio, non revenditio, juxta egregiam doctrinam*  
*Tiraquell. de retrat. lign. §. 30. gloss. I. n. 11. qui*  
*juxta mortem refert pro ea multis, & Rolandi, qui*  
*loquitur in specie conf. 60. ex n. 40. vol. 3. & adjungit*  
*multa, quam sequitur Mastrill. ad Petrum Gregor. de*  
*censib. q. 5. ex n. 144. Giurba decis. 87. n. 21. Amato var.*  
*resol. lib. 1. resol. 7. n. 34. Camillus de Medicis d. conf.*  
*165. n. 25. & Hector Capyc. Latro d. dec. 16. n. 28. Cum*  
*qui duplex capit communum, utroque fru-*  
*stratur, & sic corrut tota haec machina.*

Verumtamen existimo adhibita optima, & utilissima  
cautela noviter a me excogitata, fieri posse, ut duo  
ista, quæ dixi, incompatibilia esse, juxta praesentem  
statutum censum, & pacta quæ communiter illis ad-  
jici solent, nempe conservationem antiquitatis census  
& extinctionem hypothecarum in illo contractarum,  
secum invicem conjugantur, & reddantur compati-  
bilia. Videlicet, si pactum retrovenditionis appositum  
vulgo in omni contractu census concipiatur sub nova  
formula subsequenti. Pacificatur venditor census, seu  
debitor in prima census constitutione, ut quoties debi-  
tor prestitum census emptori integre restituerit, si fuerit  
ex propria pecunia, teneatur pati redemptionem,  
seu extinctionem census, & liberationem debitoris, il-  
lumque absolvere, & penitus liberare ab obligatione  
censuali (quemadmodum modo quoque fit) & adi-  
ciat, quod si ipse debitör restitut prestitum census emptori  
ex pecunia aliena, vel faciat, ut illud restitut  
quili-